

тивно вимагає зміни її орієнтації, насамперед, в напрямках: формування «правила раціональності» в антимонопольному регулюванні, яке передбачає перехід від боротьби з монополізмом до захисту економічної конкуренції.

Література

1. Балакірева, О. М. Розвиток підприємництва в Україні: інституційне середовище та громадська думка населення / О. М. Балакірева // Економіка і прогнозування. – 2008. – № 2. – С. 7–23.
2. Попов Е. Миниэкономические институты / Е. Попов // Вопросы экономики. – 2005. – № 12. – С. 96–105.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЕКТНОЇ ДОКТРИНИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Кушнір Л. Л., к. е. н., доцент

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава

Протягом двох останніх десятиліть наше суспільство, скероване за неоліберальною моделлю економічного розвитку, неухильно віддалялося від можливості вирішення своїх проблем на основі проектної доктрини ведення суспільного господарства. Домінування так званого Вашингтонського консенсусу, нерозуміння того, що вік ринкового фундаменталізму давно минув, сприяли глибокому укоріненню в економічній політиці української держави ідеї необмеженої лібералізації суспільного господарства. Такий стан речей негативно позначився на ідеології державного управління, роль якого нині зведено лише до різних форм бюджетної підтримки, з чим принципово не можна погодитись з огляду на існуючий вітчизняний та зарубіжний досвід.

В економіці радянського періоду сталість соціально-економічного розвитку підтримувалась завдяки активному використанню в практиці державного управління проектної основи. Методологічним підґрунтям для її запровадження виступила теоретична концепція загальнодержавного планування народного господарства, яка з середини ХХ ст. трактується західною управлінською наукою як невід'ємний елемент будь-якої економічної системи і в цій ролі продовжує зміцнювати свої позиції. Не дивлячись на це, на теренах колишнього СРСР і в Україні продовжують мусирувати тезу, що відновлення інституційних засад планової економіки в якості основи економічної системи неможливе і

недоцільне, з чим не можна погодитись.

Для економічної системи радянського періоду саме державне планування було засадничим принципом у досягненні проектних цілей її розвитку. У змістовному сенсі вітчизняні соціально-економічні проекти цього періоду відрізнялися абсолютною реалістичністю і базувалися на погодженому державному плануванні, фінансуванні, контролі та реальній відповідальності управлінців за кінцеві результати. Правовою основою для переходу до проектної доктрини розвитку економіки радянського періоду виступив конституційний супровід.

Нині повернення до економічного проектування і стратегічного планування в системі державного регулювання розвитку національної економіки могло б мати для України стратегічне значення. Використання цих методів у державному управлінні дозволяє взяти під контроль фундаментальну для будь-якої національної економіки проблему ресурсних обмежень її розвитку. Як переконує світовий досвід, *перехід до проектної доктрини управління системою національної економіки є об'єктивною закономірністю, яка в нашій країні в результаті прискореного формування ринкових відносин була зруйнована.*

Головне інституціональне обмеження проектного розвитку суспільного господарства сучасної України – абсолютне домінування приватних інтересів великого капіталу над інтересами суспільства та неготовність переходу до публічного планування розвитку національної економіки, яке йде у розріз з проголошеним неоліберальним курсом. Розрізнені інфраструктурні проекти, що реалізуються в країні на даний час, не є елементом стратегічного планування в його дійсному розумінні. Їх організаційний вплив на економіку практично невідчутний. Однак і збільшення кількості подібних проектів навряд чи призведе до трансформації неоліберальної ідеології державного управління у повномасштабну проектну доктрину розвитку національної економіки. Очевидно, причину цього слід шукати в організаційній площині.

Інституціонально-ресурсне забезпечення сталого розвитку економіки радянського періоду було дієвим завдяки реалістичному формулюванню та неухильному дотриманню стратегічних цілей розвитку країни, закріплених в її основному законі (конституції). Це переконує в доцільності відновлення тих правових норм, які необхідні для запуску механізму державного проектування соціально-економічного розвитку країни. Звичайно, думка про відновлення в Україні консти-

туційного інституту планування (після 20-ти років політики необмеженої лібералізації суспільного господарства) напевне викличе сьогодні цілком типовий контраргумент знавців конституційних норм, який полягає в наступному. Якщо порівняти конституційні положення про основи економіки різних держав, то присутню в них пряму вказівку на планування як основу економічної системи ми зустрінемо так само рідко, як і пряму вказівку на ринкову економіку. Однак, ми маємо власний досвід у цій справі, який доводить необхідність й ефективність закріплення проектної доктрини розвитку вітчизняного суспільства в конституції. В цьому якраз і полягає специфіка нашої країни та багатьох інших країн на теренах колишнього СРСР.

ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КООПЕРАТИВНОГО СЕКТОРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Манжура О. В., к. е. н.

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», м. Полтава

Подальший інституціональний розвиток кооперативного сектора національної економіки неможливий без проведення відповідних реформ. Система споживчої кооперації України, сформована у рамках радянської системи господарювання, дуже повільно адаптується до ринкових умов. Протягом останнього часу мають місце позитивні тенденції її розвитку, зокрема: розширення горизонтальних зв'язків і економічної самостійності суб'єктів господарювання, інтеграція галузей діяльності підприємств і організацій, посилення взаємозумовленості структурних елементів системи управління [1, с. 9]. Але організаційні форми і структури управління у системі споживчої кооперації стають перепоною для ринкових змін. Наведені обставини свідчать про необхідність перегляду засад організації системи споживчої кооперації. Специфіка побудови підприємств і організацій системи споживчої кооперації, у тому числі і торгівлі, порядок їх підпорядкування спілкам споживчих товариств різного рівня вимагає вирішення проблеми розподілу відповідальності за здійснення функцій управління [2, с. 264]. Окремі напрями реорганізації системи споживчої кооперації окреслено у рішеннях з'їздів споживчої кооперації України: Стратегії розвитку споживчої кооперації України (2004–2015 рр.) [3], Програмі подальшого реформування системи споживчої кооперації України [4].